

n é b i h

Termőföldtől az asztalig

AZ ÉLELMISZERHAMISÍTÁS JOGI VONATKOZÁSAI

Dr. Nagy Attila
igazgatóhelyettes, NÉBIH ÉTBI

2014. május 22.

A „hamis” szó etimológiája

- Vitatott eredetű szó, első írásos emlék a 12. század végéről származik
- 1. Vagy belső fejlemény, töve összefügghet a „hámoz” családjának tövével. Eredeti jelentése talán „más külszint mutató” lehetett.
- 2. Vagy német jövevényszó, *hamisch*, *hamsch* „rosszindulatú, álnok, alattomos” szóból. A német szó a *ham*, *hame* „lepel, ruha” jelentésű szó származéka.
- De mindkét magyarázat problémákat vet fel: a belső fejleménynek jelentéstani nehézségei vannak, a német jövevényszó ellen szól viszont a magyar szó korai előfordulása.
- Származékai a hamisság (1372 u.), a hamisít (1405), hamiskás (1795).

1895. évi XLVI. törvénycikk

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

- a mezőgazdasági termények, termékek és cikkek hamisításának tilalmazásáról
- 1. § A mezőgazdasági termények, termékek és cikkek, jelesül: tej és tejtermékek, állati és növényi zsirok, zsiradékok, olajneműek, továbbá gabona-, liszt- és az ebből készült tészta- és kenyéreműek, méz, paprika, általában vető- és fűmagvak, abraktakarmány és trágyaneműek hamisítása, valamint a hamisítottak forgalomba hozatala tilos.
- 2. § Mezőgazdasági termények, termékek és cikkek hamisítása alatt az 1. §-ban felsoroltaknak minden utánzása, vagy olynemű megváltoztatása értendő, mely a fogyasztó közönséget, vagy a vevőt a termék, termék vagy cikk eredete, összetétele vagy minősége tekintetében tévedésbe ejteni alkalmas.

Termékhamisítással összefüggő polgári jogi szabályok I.

- 2014. március 15-én lépett hatályba a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény, az új Ptk.
- Szerződésekre vonatkozó általános szabályok:
- A szolgáltatás minősége (6:123. §) A szolgáltatásnak a teljesítés időpontjában alkalmasnak kell lennie a rendeltetése szerinti célra, így különösen *meg kell felelnie a jogszabályban meghatározott minőségi követelményeknek.*
- *Hibás teljesítés* (6:157. §): A kötelezett *hibásan teljesít*, ha a szolgáltatás a teljesítés időpontjában nem felel meg a szerződésben vagy jogszabályban megállapított minőségi követelményeknek.

Termékhamisítással összefüggő polgári jogi szabályok II.

- *Termékszavatosság* (Ptk. 6:168. §): Vállalkozás által fogyasztónak eladott ingó dolog (termék) hibája esetén a fogyasztó követelheti a gyártótól, hogy a termék hibáját javítsa ki, vagy - ha a kijavítás megfelelő határidőn belül, a fogyasztó érdekeinek sérelme nélkül nem lehetséges - a terméket cserélje ki.
- *Termékfelelősség*: (Ptk. LXXII. Fejezet): A termékkárért a hibás termék gyártója felelősséggel tartozik.

Termékkár:

- hibás termék által okozott testi sérülés, egészségkárosodás, halál miatt bekövetkezett kár
- hibás termék által más dolgokban okozott, 500 eurónál nagyobb összegű kár.

Védjegyek és földrajzi árujelzők oltalma I.

- A védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény
- *Védjegy* oltalomban részesülhet minden grafikailag ábrázolható megjelölés, amely alkalmas arra, hogy valamely árut vagy szolgáltatást megkülönböztessen mások áruitól vagy szolgáltatásaitól.
- *Földrajzi árujelzőként* oltalomban részesülhet a kereskedelmi forgalomban a termék földrajzi származásának feltüntetésére használt földrajzi jelzés és eredetmegjelölés.
- Az oltalom alapján a jogosult(ak)nak kizárólagos joga van a védjegy/földrajzi árujelző használatára.

Védjegyek és földrajzi árujelzők oltalma II.

- *Bitorlást* követ el, aki a védjegyet / oltalom alatt álló földrajzi árujelzőt jogosulatlanul használja.
- Bitorlás jogkövetkezményei:
  - A jogosult a bitorlóval szemben *polgári jogi igényeket* támaszthat (követelheti különösen a bitorlás bírósági megállapítását, eltiltást a további jogsértéstől, elégtételadást, gazdagodás visszatérítését, érintett áruk és csomagolóanyagok lefoglalását)
  - *Kártérítést* követelhet
  - Követelheti *a vámhatóság intézkedését* a bitorlással érintett vámárúk forgalomba kerülésének megakadályozására.

Fogyasztóvédelmi szabályok

- 1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről
- A fogyasztóvédelmi hatóság ellenőrzési jogköre különösen:
  - Általános, az egyes üzletek működésére vonatkozó előírások ellenőrzése (pl. árfeltüntetés, mérőeszközök hitelessége)
  - Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalma (pl. az akciós ajánlatok valóságtartalmának ellenőrzése)
  - Gazdasági reklámok megfelelősége
  - Elektronikus kereskedelmi tevékenység
  - Szavatosság, jótállás, ezen jogokhoz kapcsolódó igényérvényesítés
  - Panaszkezelés
  - Utazás – vendéglátás (pl. utazási irodák, szálláshely-szolgáltatók)

Az élelmiszerhamisítás büntetőjogi összefüggései I.

Feljelentési kötelezettség:

- **A büntetőeljárásról** szóló 1998. évi XIX. törvény 171. § (2) bekezdése kötelezővé teszi a hatóság számára a hatáskörében tudomására jutott bűncselekmények esetén a feljelentés megtételét. A feljelentést az ügyészségen vagy a nyomozó hatóságnál (rendőrségen) kell szóban vagy írásban megtenni.
- Be. 171. § (2) *A hatóság tagja és a hivatalos személy, továbbá, ha külön törvény előírja, a köztisztviselő köteles a hatáskörében tudomására jutott bűncselekményt – ha az elkövető ismert, annak megjelölésével – feljelenteni.* A feljelentéshez csatolni kell a bizonyítási eszközöket, ha ez nem lehetséges, a megőrzésükről kell gondoskodni.

Az élelmiszerhamisítás büntetőjogi összefüggései

Btk. tényállások

- 2013. július 1-jén lépett hatályba az „új Btk.”: *a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény.*
- Az élelmiszer-hamisítás esetén az alábbi, büntetőjog által szankcionált tényállások valósulhatnak meg:
  - Csalás (373. §)
  - Rossz minőségű termék forgalomba hozatala (Btk. 415. §)
  - Fogyasztók megtévesztése (417. § (2) bekezdés)
  - Ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélés (189. §)
  - Közokirat-hamisítás (342. §)
  - Hamis magánokirat felhasználása (345. §)

Az élelmiszerhamisítás büntetőjogi összefüggései

Jogi személy büntetőjogi felelőssége

- A büntetőjog a személyi felelősség elvén alapszik, a jogi személlyel szembeni büntetőjogi intézkedés csak *járuλέkos jellegű*
- **A jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény**
- Intézkedések alkalmazásának *feltételei*:

A Btk.-ban meghatározott *szándékos bűncselekmény* elkövetése, ha a bűncselekmény elkövetése a *jogi személy javára előny szerzését célozta vagy eredményezte*, vagy a bűncselekményt *a jogi személy felhasználásával követték el*, és a bűncselekményt a jogi személy érdekében eljáró meghatározott személy (különösen vezető tisztségviselő, tag, alkalmazott) követte el, vagy az elkövetésről tudott.

- *Alkalmazható intézkedések*: a jogi személy megszüntetése, tevékenységének korlátozása, pénzbírság.

Az élelmiszerhamisítás büntetőjogi összefüggései IV

Szervezett bűnözés

- Bűnszervezet Btk. fogalma!!!
- A szervezett bűnözés során nyereség- vagy hatalomvágyból bűncselekményeket tervszerűen, összehangoltan követnek el a bűnözők, illetve bűnözői csoportok.
- A szervezett bűnelkövetés a bűnözés legveszélyesebb formája:
- A bűncselekmények sikerének lehetőségét növeli a többes részvétel, több személy vonódik be az elkövetésbe, ezáltal hozzájárul a bűncselekmények elterjedéséhez, súlyosabb esetben a társadalom hálózatába beépül és áthatja az egész társadalmat.
- A felderítést is a felelősségre vonást is nagy mértékben akadályozza a bűncselekmények szervezett megvalósítása.

Szabálysértési összefüggések

- A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény
- XXIX. Fejezet: az élelmiszerlánc-biztonsági és fogyasztóvédelmi szabálysértések:
  - Megfelelőségi jelölés jogosulatlan használata (235. §)
  - Rossz minőségű termék forgalomba hozatala (236. §)
  - Vásárlók megkárosítása (237. §)
  - Élelmiszer engedély nélküli előállítása, forgalomba hozatala (238. §)
- Kapcsolódhat még a szabálysértési értékre elkövetett csaláshoz: tulajdon elleni szabálysértés (177. § (1) bekezdés b) pont)
- **Kétszeres értékelés tilalma:** a Szabs. tv. a feljelentés elutasítását, illetve az eljárás megszüntetését írja elő arra az esetre, ha a cselekményt közigazgatási hatósági eljárás keretében jogerősen elbírálták.

Az élelmiszer fogalma

- Az Európai Parlament és a Tanács *178/2002/EK rendelete* (2002. január 28.) az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszerbiztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról, 2. cikk
- E rendelet alkalmazásában az **„élelmiszer”** minden olyan feldolgozott, részben feldolgozott vagy feldolgozatlan anyagot vagy terméket jelent, amelyet emberi fogyasztásra szánnak, illetve amelyet várhatóan emberek fogyasztanak el.
- Az „élelmiszer” fogalmába beletartozik az ital, a rágógumi, valamint az előállítás, feldolgozás vagy kezelés során szándékosan hozzáadott bármely anyag, többek között a víz is. Az élelmiszer fogalmába beletartozik a megfelelőségi pontot követően a víz is.
- Felsorolás: mi nem minősül élelmiszernek (pl. takarmány, gyógyszer, kozmetikai termék, dohánytermék)

Food Fraud Network

Élelmiszerhamisítással kapcsolatos információs hálózat, amely a határon átnyúló élelmiszerhamisítással kapcsolatos ügyek információcseréjét biztosítja.

- **Bizottsági munkacsoportja:**

A munkacsoport 2013. júliusában alakult

- **NÉBIH – Nemzeti kapcsolattartó pont**
- **Rendszer tervezett indítása: 2014. ősz**

- **Különbség a RASFF és az FFN között:**

Míg a RASFF lényege a ***nagyon gyors információ átadás*** az egészségügyi kockázatot jelentő esetekben, addig a készülő, új rendszernek elsősorban a határokon átnyúló, két-, esetleg több tagállamot érintő, gazdasági előny szerzésre irányuló esetekben lenne jelentősége.

FFN - Jogi háttér

- **Irányadó rendelet: 882/2004/EK**
- **Bizottsági ajánlás a definícióra:**

„Az élelmiszer hamisítás a 882/2004/EK rendelet 1. cikk (1) bekezdésnek **gazdasági haszon szerzése céljából** történő szándékos megsértése.”

Felmerülő nehézségek:

- A definíció csak a takarmány és élelmiszerjogra utal.
Pl. a növényvédőszer, állatgyógyászati készítmények, szaporítóanyagok kérdése szűken értelmezett élelmiszerhamisításhoz nem kapcsolódik, mert hamisítás esetében az ügy kiesik az élelmiszer fogalom köréből, azonban élelmiszer vonatkozásában kockázatot jelenthet
- Szándékosság kérdésének tisztázása
- Nemzeti büntető eljárás esetén adatszolgáltatás jogi lehetőségei
- Ügy kezdeti állapotában RASFF-tól való elkülönítés *(van-e egészségügyi, élelmiszerbiztonsági kockázat)*

A Bizottság által kezdeményezett intézkedések

- A hatósági ellenőrzésekről szóló **882/2004/EK** rendelet 1. cikkének **módosítása**
- A rendszer használatához új **végrehajtási jogszabály** alkotása
- **Új IT eszköz** a határokon átnyúló esetek gyors kezelésére
(a rendszer jogszabályi háttere jelenleg egyeztetés alatt van, az EU Parlament a beterjesztett javaslatot úgy tűnik elfogadja)
- Javaslat a **büntetés** mértékére: az elért haszon kétszerese legyen a büntetés mértéke
- **EU Referencia Központ** igénye merült fel, melynek feladata a hamisítások feltárására hatékony módszerek kifejlesztése

Érintőlegesen a munkacsoport aktuális feladatairól

- A munkacsoport foglalkozik a **nem jelölt lóhús tartalom kiszűrésére irányuló második mintavételezési programmal**
- **Együttműködik az Europollal**, az Európai Multidiszciplináris Platform stratégiai terület keretén belül a bűnmegelőzésre és a szervezett bűnözésre szakosodott csoportok felszámolására kialakított akció tervben (OAP).

Természetesen a mi vonatkozásunkban kiemelve a gazdasági hasznon szerzés céljából hamisított élelmiszerek előállítását, elosztását, melyek esetenként az emberi egészségre is veszélyt jelenthetnek.

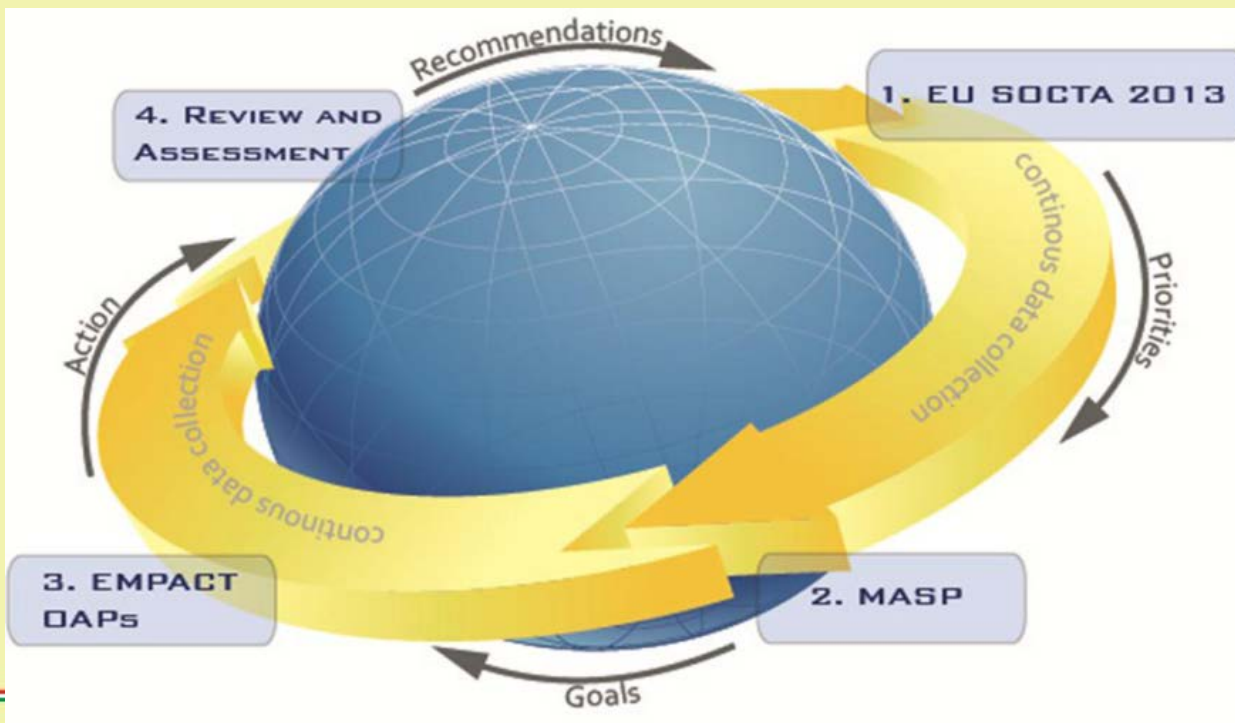
Élelmiszerhamisítás vonatkozásában az OAP végrehajtását az Europol koordinálja, olasz vezetéssel. Az OAP-ban való részvétel önkéntes, melyhez Magyarország csatlakozott.

Az EU szervezett bűnözői csoportok elleni küzdelmének politikája

EMPACT (European Multidisciplinary Platform against Criminal Threats) a tagállamok által az EU szervezett bűnözéssel szembeni politikájának megvalósítására megtett operatív intézkedések koordinálása

Többéves stratégiai program

- Többéves stratégiai program (**MASP**) 2014 – 2017: egyik kiemelt területe a szervezett bűnözői csoportok által megvalósított termék hamisítások - egészségügyi kockázatot, rosszminőségű termék előállítása
- Többéves stratégiai program által meghatározott prioritások az **OAP** (Operational Action Plan) által fogalmazódnak meg konkrét cselekvési tervként (NCP)
  - OAP alakuló ülése 2014. január 31., az OAP munkáját az EUROPOL koordinálja

Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény I.

- 14/A. § (1) A **hamisított termék előállítása és forgalomba hozatala tilos.**
- (2) **Hamisított terméknek** minősül az a termék,
  - a) amelynek minőségmegőrzési, fogyaszthatósági, illetve felhasználhatósági idejét jogellenesen meghosszabbították,
  - b) amelyet nem megengedett összetevő felhasználásával állítottak elő,
  - c) amelynek átcímkézése vagy átcsomagolása jogsértő módon történt,
  - d) amelyet emberi fogyasztásra nem alkalmas anyagokból vagy termékekből állítottak elő emberi fogyasztás céljára,
  - e) amelynek emberi fogyasztásra való alkalmatlanságát elfedik,
  - f) amelynek rendeltetésszerű használatát elfedik,
  - g) amelyet lényeges külső tulajdonságának jogellenes megváltoztatásával állítottak elő,
  - h) amelyet az előállításra kizárólagosan jogosult hozzájárulása nélkül állítottak elő, vagy
  - i) amelyet lényeges tulajdonságára vonatkozó félrevezető megjelöléssel hoztak forgalomba
- gazdasági előny vagy haszonszerzés céljából.
- Törvényi vélelem: a gazdasági előnyre vagy haszonszerzésre irányuló célzat.

Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény II.

- Éltv. 14/A. § (4) *Tilos* olyan
- a) élelmiszer előállítása, illetve forgalomba hozatala, amelyet a rá vonatkozó előírásokban, engedélyekben vagy a gyártmánylapban meghatározott minőségi előírásoknak nem megfelelően állítottak elő,
- b) élelmiszer előállítása, illetve forgalomba hozatala, amelyet részben vagy egészben lejárt minőségmegőrzési, illetve fogyaszthatósági idejű anyagokból állítottak elő,
- c) termék előállítása, illetve forgalomba hozatala, amelyet az adott tevékenység vonatkozásában nem engedélyezett, illetve nem nyilvántartott módon állítottak elő, illetve hoztak forgalomba.

Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény III.

- Éltv. 14. §-a meghatározza a felelős személyét.
- Az élelmiszer biztonságosságaért és minőségéért az élelmiszer előállítója, nem hazai előállítású élelmiszer esetében pedig az első magyarországi forgalomba hozó - a fogyaszthatósági, illetve a minőségmegőrzési időtartam lejártáig - felelős.
- A jelölésért az élelmiszer előállítója, illetve valamennyi forgalmazója felelős.
- *Hamisított termék forgalomba hozataláért* az előállító, nem hazai előállítású termék esetében az első magyarországi forgalomba hozó felelős.
- *Éltv. szerinti jogkövetkezmények:*
  - Intézkedések
  - Bírság
  - Figyelmeztetés

Éltv. – Hatósági intézkedések (57. §)

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

A hamisított élelmiszerek kapcsán leggyakrabban alkalmazott hatósági intézkedések:

- tevékenység végzésének felfüggesztése, korlátozása, a működés megtiltása, működési engedély visszavonása, nyilvántartásból törlés,
- termék-előállítás, -tárolás, -szállítás, -felhasználás, forgalomba hozatalának korlátozása, megtiltása;
- termék lefoglalása, forgalomból való kivonása, visszahívása, megsemmisítése, ártalmatlanítása;
- szállítóeszköz engedélyének visszavonása, használatának megtiltása;
- élelmiszer emberi fogyasztásra alkalmatlannak minősítése;
- eszköz, tárgy, anyag vagy termék zár alá vételének, ártalmatlanításának elrendelése, továbbá szállítójárművet
- termék tárolására szolgáló helyiség zár alá vétele a felelős személy megállapításáig.

Éltv. - Bírság

- **Élelmiszer-ellenőrzési bírság** (Éltv. 62. §)
- **Élelmiszerlánc-felügyeleti bírság** (Éltv. 63. §)
- Részletes szabályok *az élelmiszerlánc felügyeletével összefüggő bírságok kiszámításának módjáról és mértékéről* szóló 194/2008. (VII. 31.) Korm. rendeletben
- *Élelmiszer-ellenőrzési bírság* összegének megállapításánál súlyosbító tényezőként kell figyelembe venni az Éltv. 14/A. § megsértését, a jogsértést elkövető vállalkozás árbevételétől függően 5, 8, 15-ös szorzót alkalmaz a hatóság.
- *Élelmiszerlánc-felügyeleti bírság* kiszabásánál is súlyosbító körülményként veszi figyelembe a hatóság az élelmiszer-hamisítást, ilyenkor 10-30-as szorzót alkalmazhat a hatóság.

A nyilvánosság szerepe

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

- Az élelmiszer-hamisítások elleni küzdelem során kiemelt szerepe van a nyilvánoságnak: kampányok, kiadványok, média-megjelenések keretében a fogyasztók tájékoztatása, oktatása, valamint a jogsértések nyilvánosságra hozatala egyaránt fontos eszköz.
- Az Éltv. felhatalmazást ad arra (71. § (4)-(5) bekezdés), hogy az élelmiszerláncban elkövetett, jogerősen megállapított jogsértéseket a hatóság közzétegye a Vidékfejlesztési Minisztérium honlapján, így hívva fel a vásárlók figyelmét a hamisított vagy egyéb okból kifogásolt termékekre és a jogsértés elkövetőjére.
- A jogsértések listája interneten elérhető a <http://elelmiszerlanc.kormany.hu/jogsertesek> oldalon.

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

Köszönöm a figyelmet!

